

Interview Margot Ribberink

tekst Ria Dubbeldam, foto Hans Dijkstra

‘Verandering komt vooral van onderop, door gewone mensen die geraakt zijn’

Margot Ribberink zet zich in voor een betere leefomgeving. Ze probeert mensen in beweging te krijgen voor klimaatadaptatie, energietransitie en natuurbescherming. Dat doet ze onder meer voor Advocaat van de Aarde. Het platform staat burgerinitiatieven bij die natuur een stem willen geven. Advocaat van de Aarde voedt ook Veluwse initiatieven met kennis over recht, communicatie, fondsenwerving. ‘Je kunt je druk maken over alle ellende in de wereld en over het klimaat, maar als je zelf iets gaat doen, al is het heel klein, dan bereik je toch iets.’

Als je denkt: waar ken ik haar naam en gezicht toch van, dan is het antwoord: van tv. Van 1993 tot 2013 presenteerde Margot Ribberink het weerbericht bij RTL en een aantal regionale omroepen. Door haar gevoeligheid voor het weer, ervoer ze sterk wat klimaatverandering met het weer doet. In 2019 stopte ze met de dagelijkse weerberichten om zich volledig toe te gaan leggen op meer bewustwording van klimaatverandering, milieuvervuiling en biodiversiteitsverlies. Alleen voor RTV oost, RTV west en RTV Utrecht bleef ze weervrouw, vanuit haar thuisstudio. Als ik bij haar woonboerderijtje aanbel, is ze net klaar met de uitzending. We gaan in de keuken zitten met een kop thee en een schaal met koekjes en kijken naar buiten naar haar bloemrijke wildernis met klapprozen en koolzaad. Hoeveel weidser was het uitzicht vijf jaar geleden wel niet, toen ik haar ook bezocht. Via een landelijke route kwam ik toen bij de oude boerderij. Van die omgeving herken ik niks meer. Haar boerderij en landje zijn volledig ingesloten door nieuwbouw: Nijmegen heeft de ‘sprong’ over de Waal gemaakt. Haar woning is de laatste herinnering aan

het boerenlandschap. Het stukje grond heeft ze moeten bevechten, vertelt Margot, om te voorkomen dat het zou worden volgebouwd. Het is een verademing tussen al het steen.

Je woont in de Betuwe, niet zover van de Veluwe. Wandel je er wel eens?

‘Ja, soms. In coronatijd maakte ik kennis met nieuwe plekken. De Gelderlander vroeg me om tien uitgezette wandelingen te lopen op plekken waar het minder druk was en daarover columns te schrijven. Zoveel mensen gingen naar de Posbank of naar Planken Wambuis. Voor de natuur was het goed dat mensen zich meer zouden verspreiden. Het was een hartstikke leuke opdracht. De krant wist dat ik veel en graag wandel. Ik wandelde met ‘geluksprofessor’ Ap Dijksterhuis, al konden we vanwege de coronamaatregelen niet fysiek samen lopen. Hij schreef over wat tijdens het wandelen in je hoofd gebeurt en ik over wat ik meemaakte met het weer en de natuur. Zo kwam ik in Appen bij Voorst, het nieuwe vogelparadijs Binnenveldse Hooilanden bij Wageningen en Oldenaller bij Putten.’

Wat ben je na het stoppen als tv-weervrouw zoal meer gaan doen?

‘Er zijn veel dingen op mijn pad gekomen. Soms ook een beetje te veel, zo veel dat ik dacht: “Ik moet niet overal meteen ja op zeggen”. Maar soms komt er iets dat zo belangrijk is en waarmee ik impact kan maken, dat het moet. Dat is mijn zoektocht geweest. Alles wat ik nu doe, doe ik weloverwogen om mensen te bereiken.’

Waarmee wil je mensen bereiken?

‘Het gaat steeds slechter met de biodiversiteit. Er gebeurt veel waarvan je denkt: dit kan toch niet? Aan de andere kant zie ik – in de klimaatpsychologie noemen we dat de onderstroom – ook steeds meer burgers zich groeperen en zich sterk maken voor natuur en andere mooie projecten. Van “Den Haag” hoeven we niks te verwachten. Gemeenten zijn wel vaak met mooie projecten bezig, maar verandering komt toch vooral van onderop, door gewone mensen die geraakt zijn en daarom iets beginnen. Dat kan een demonstratie of een wandeling zijn of een moestuin die je opzet met je burens. Daar word ik vrolijk van. Dit soort goede berichten, actieve hoop, heb ik nodig om ook zelf aan de slag te gaan en me niet te laten meeslepen door al het slechte nieuws. Ik dwing mezelf te kijken naar de mooie projecten die als

‘Goede berichten heb ik nodig om aan de slag te gaan en me niet te laten meeslepen door al het slechte nieuws’

paddenstoelen uit de grond schieten. Je kunt je druk maken over alle ellende in de wereld en het klimaat, maar als je zelf iets gaat doen, al is het heel klein, dan bereik je toch iets.’

Hoe ben je bij Advocaat van de Aarde betrokken geraakt?

‘Door Frans Vollenbroek, de broer van Johan Vollenbroek, bekend van de rechtszaken van MOB (Mobilisation for the Environment) omtrent stikstof. Ik vind het mooi dat ik gevraagd ben. Ik ben weliswaar van het weer en het klimaat, maar ook afgestudeerd bioloog. De puzzel is nu compleet: ik krijg ook de mogelijkheid iets voor de natuur te doen.

Advocaat van de Aarde is ontstaan naar aanleiding van MOB. Ongelofelijk wat Johan daarmee voor elkaar krijgt. Hij heeft het stikstofprobleem op de kaart gezet en daarmee bewustzijn gecreëerd. Frans komt uit hetzelfde nest. Hij zet zich in voor Grootouders voor het Klimaat en hij heeft samen met Robert Amelung, die uit de financiële sector en ontwikkelingssamenwerking komt, het initiatief genomen voor Advocaat van de Aarde. MOB heeft in de loop van de jaren zoveel kennis verzameld en ervaring opgedaan, dat ze daarmee andere burgerinitiatieven wil gaan voeden. Het kan gaan over stikstofkwesties, maar ook over bijvoorbeeld waterkwaliteit, pesticide-gebruik en verdroging in de natuur.’

Hoe zet je je in voor Advocaat van de Aarde?

‘Ik doe hand-en-spandiensten: de communicatie, de website en geef interviews zoals nu met jou. De credits zijn voor Frans en Robert. Zij hebben de organisatie in 2023 uit de grond gestampt en verrichten het leeuwendeel van het werk. Het is jammer dat we nog niet zo bekend zijn. Daarom is het zo fijn dat ik het verhaal mag vertellen. Heb je onze website al bekeken? Alle kennis van MOB en partners als Meten=Weten, Werkgroep Behoud de Peel en Pesticide Action Network Netherlands (PAN) is daar gebundeld in een kennisbank. Je vindt er informatie over hoe je een actie organiseert, hoe de Kader-richtlijn Water en Natura 2000 in elkaar steekt, wat de rechten van de natuur zijn, hoe je goede groene juristen en financiële middelen vindt om, als het niet anders kan, naar de rechter te stappen. De kennisbank is van onschatbare waarde. Veel mensen zijn daarmee al geholpen zonder dat ze contact met ons hoeven op te nemen.’

Maar er zullen toch ook mensen en groepen zijn die wel persoonlijk geholpen willen worden?

‘Zeker. Als mensen mailen, nemen we zo snel mogelijk contact op en gaat een intake-team het gesprek aan. Zo hebben we onder meer een ecooloog, een stikstofdeskundige en een waterdeskundige en een heel netwerk daaromheen die zich over de vraag kunnen buigen. Inmiddels hebben we al 46 vragen uit de samenleving behandeld, bijvoorbeeld van Vrienden van het Vlietland, een club die al twintig jaar tegen de komst van een vakantiepark strijdt. Wij hebben kunnen helpen om hun bezwaarschrift juridisch steviger te onderbouwen. Nieuw is onze samenwerking met Natuur en Milieu Gelderland. Als opstart zijn we een aantal workshops aan het opzetten. Voor de

Veluwe hebben we Loenen Bomvrij geadviseerd bij hun actie tegen de komst van een springterrein voor zware explosieven van Defensie. Nu doen we dat voor Hoeders van de Veluwe, die willen dat Defensie meer rekening houdt met de flora en fauna. De Veluwe is al een heel kwetsbaar gebied. Bij sterke uitbreiding van Defensie-activiteiten komt er nog meer druk op te staan. Hoe kun je de natuur dan toch een stem geven? Dat moet echt komen van de mensen die er wonen en zich organiseren. Wij willen dit soort initiatieven dolgraag ondersteunen voordat het te laat is.’

Hoe zinvol zijn dit soort burgerinitiatieven?

‘Dat is een goede vraag voor bestuurslid Raoul Beunen. Hij is onlangs benoemd tot hoogleraar bij de Open Universiteit Heerlen en gaat juist onderzoeken hoe zinvol het is voor burgerinitiatieven om naar de rechter te stappen. Dat weten we nog niet precies, maar het genereert meestal wel publiciteit, waardoor mensen erover gaan nadenken. Zó start je een beweging, zó vergroot je het bewustzijn. Uiteindelijk willen de meeste mensen niet dat onze overheid zich misdraagt en zich niet aan de wet- en regelgeving houdt vanwege bijvoorbeeld economische belangen of als gevolg van een sterke lobby. Dan is het ontzettend helpfull als er burgers opstaan, zoals Meten=Weten naar buiten treedt om te vertellen over het verontrustend hoge bestrijdingsmiddelengebruik in de lelieteelt. In juli is bij het gerechtshof van Den Bosch een verbod op lelieteelt bij een woonwijk van Sevenum afgedwongen. Het is de derde gewonnen rechtsgang, maar het belangrijkste is de bewustwording die langzamerhand doordringt hoe schadelijk bestrijdingsmiddelen zijn voor mens en natuur.’

Op jullie website zijn jullie opvallend open over wie de mensen achter Advocaat van de Natuur zijn. Hebben jullie geen last van haatmails en bedreigingen?

‘Weinig. Dat komt door onze manier van communiceren op een niet-bedreigende manier. We staan voor de natuur die geen stem heeft en komen op voor haar belangen. Wij volgen alleen maar het recht en maken daar als dat nodig is gebruik van, maar liever niet. De weg naar de rechtbank is het laatste wat je eigenlijk wilt. Het is zo zonde van alle energie en het geld dat dat kost. Laten we kwesties gewoon met elkaar uitpraten.

Ik ben altijd bereid om te luisteren: waarom wil je hier dat vakantie-park bouwen, waarom daar die lelies kweken? En als ik geluisterd heb, hoop ik ook mijn kant van het verhaal te kunnen vertellen, vanuit mijn hart, vanuit mijn liefde voor de natuur, vanuit mijn bezorgdheid voor de aarde. In gesprek blijven is heel belangrijk, maar het recht is natuurlijk wel iets sterks dat we achter ons hebben staan.’

www.advocaatvandeaaarde.nl

FAVORIETE PLANT

FAVORIET DIER

BLAUWE KNOOP

tekst en foto’s Joop Schaminée

Professor Joop Schamineé is vorig jaar met emeritaat gegaan bij de Radboud Universiteit Nijmegen en Wageningen Universiteit & Research, maar hij blijft zich inzetten voor het herstel van ecosystemen. Zijn nieuwe parapedaarje is Het Levend Archief voor het behoud van de genetische diversiteit van onze inheemse planten.

‘Eerlijk gezegd heb ik ruim vijftienhonderd favoriete planten, alle inheemse soorten zijn mij lief’, vindt vegetatiekundige Joop Schaminée. ‘Maar een paar zijn mij toch bijzonder dierbaar. Voor de Veluwe denk ik bijvoorbeeld aan blauwe knoop, een prachtige bloem die laat in het jaar tot ontwikkeling komt. Maar dan, tegen het eind van de zomer, een heel veld blauwpaars kan kleuren.’

Mijn eerste echte kennismaking met de blauwe knoop was in 1980, toen ik als student aan de Katholieke Universiteit Nijmegen samen met Stephan Hennekens aan mijn doctoraalstudie begon: de ontwikkeling van kalkgraslanden in Zuid-Limburg. Het belangrijkste onderzoeksterrein vormden de Wylre-akkers, die tot begin jaren zestig nog intensief, zoals de naam verradt, als akker in gebruik waren. Door de vegetatie jaarlijks te maaien en af te voeren zou op de kalkbodem op den duur een soortenrijk kalkgrasland kunnen ontstaan. Aan de bovenrand van het terrein, waar de kalkverwerking in een leemrijke grond had geresulteerd, werden we verrast door een enorme populatie blauwe knopen. Niet direct een soort van kalkgraslanden, maar gezien de omstandigheden een logische verschijning.

Inmiddels, ruim veertig jaar later, heeft de blauwe knoop mij een aantal geheimen prijsgegeven. Ik weet dat de plant inderdaad het best gedijt op leemrijke grond die weinig bemest en jaarlijks gemaaid of beweid wordt. Haar voorkeur gaat uit naar heischrale graslanden, op de grens van heide en grasland. In het heidelandschap gaat het met name om graslanden uit het Verbond van de heischrale graslanden. Op de hogere flanken van beekdalen om hooilanden uit het Verbond van biezenknoppen en pijpenstrootje, het zogenoemde blauwgrasland. De blauwe knoop is een van de soorten waaraan deze graslanden hun populaire naam te danken hebben. Naast de bloemen hebben ook de rozetbladeren een blauwe teint. Een interessant fenomeen is dat ze in beide milieus een verschillend levensritme hebben: in beekdalen bloeien de planten enkele weken eerder dan in heidegebieden.

Vanwege de samengestelde bloemen zou je kunnen denken dat blauwe knoop een composiet is, een plant uit de asterfamilie. Maar ze behoort tot de kaardenbolfamilie, waartoe ook duifkruid, beemd-kroon en de naamgevende kaardenbollen behoren. Opvallende kenmerken zijn de grote, ongedeelde rozetbladeren en de hoog opschietende stengels met aan het eind een vertakte bloeiwijze met doorgaans een gering aantal bloemen. De kleurenpracht valt niet te missen, en dat geldt blijkbaar ook voor langsvliegende insecten. Blauwe knoop is een van de planten in ons land die uitbundig door insecten wordt bezocht. Op een zonnige dag wemelt het van de vlinders, waaronder de dagpauwoog, atalanta en kleine vos.

Gelukkig kun je de blauwe knoop nog op diverse plekken in ons land vinden. Op de Veluwe bijvoorbeeld in de beekdalen van de Gelderse Vallei en in de heidegebieden van de Hoge Veluwe. De soort staat als “gevoelig” op de laatste Rode Lijst van vaatplanten van 2012. In de laatste vijftig jaar is de blauwe knoop maar liefst 60 procent van haar areaal kwijtgeraakt. Het zou mij niet verbazen als de soort op de nieuwe lijst, die de komende jaren wordt samengesteld, als “kwetsbaar” wordt gecategoriseerd. Laten we dit proberen te voorkomen, of nog beter, ervoor zorgen dat de blauwe knoop op de daaropvolgende lijst niet meer wordt genoemd.’